

ДИЗАЙН АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 725

В. І. Проскураков, І. Ю. Тимовчак
Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра дизайну архітектурного середовища

УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ ПРОЕКТУВАННЯ ТА БУДІВНИЦТВА ОБ’ЄКТІВ ДЛЯ ДИПЛОМАТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

© *Проскураков В. І., Тимовчак І. Ю., 2015*

Автор узагальнив попередні результати комплексного дослідження українського та світового досвіду проектування об’єктів для дипломатичної діяльності, що дало змогу встановити тенденції формування архітектури та напрямки їх діяльності, що підтвердило важливість створення таких представництв для розвитку дипломатії та створення позитивного іміджу України у світі.

Ключові слова: проектування, дипломатичне представництво, консульство, посольство, принципи типології, архітектурний образ.

Постановка проблеми

Однією з визначальних тенденцій розвитку світової цивілізації на сучасному етапі є глобалізація, концепція якої базується на інтеграційній економічній, культурологічній, екологічній, демографічній цілісності та взаємозалежності людського суспільства. Вирішення глобальних проблем людства сьогодні неможливе без тісної співпраці на всіх рівнях, передусім – на міждержавному. Їх вирішення забезпечується з допомогою різних інституційних механізмів. З огляду на це зростає роль дипломатичних установ – будівель, в яких вони розміщуються, які потребують, як правило, розширення або реконструкції, а в деяких випадках – і будівництва нових дипломатичних комплексів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Дослідженням теми проектування об’єктів для дипломатичної діяльності займалися деякі українські та іноземні вчені-архітектори, зокрема: проф. Проскураков В. І., Гой Б. В., Тимовчак І. Ю., Трошкіна О. А. [1], Зленко А. М. [3], Майкл Вілфорд, Джеймс Стерлінг [12], Дік ван Гамер, Бьярне Мастербрук [9], Ерік ван Егерат [5], Марія Волькман, Томас Тесла [8] та ін. Однак ця тема є ще маловивченою, особливо для проектування та формування архітектурного образу українських дипломатичних об’єктів. Це свідчить про її актуальність, що зумовило вибір напрямку дослідження в науковому та практичному аспектах. Ця публікація присвячена дослідженню тенденцій формування архітектури будівель дипломатичних представництв та їх проектування.

Виклад основного матеріалу

Після прийняття історичного Акта про незалежність України 24 серпня 1991 року перед Міністерством закордонних справ постали цілком нові завдання, пов’язані з визнанням України міжнародним співтовариством, встановленням дипломатичних відносин, створенням ефективної мережі власних дипломатичних і консульських представництв, розбудовою повноцінних двосторонніх

відносин із зарубіжними країнами, набуттям членства і утворенням у провідних міжнародних організаціях [3].

Сучасні інтеграційні процеси в Україні актуалізують проблеми входження до європейського мультикультурного простору. Це зумовлює необхідність реформування управління закордонними справами, у тому числі й органів дипломатичної служби України. Важливим напрямком такого реформування є вдосконалення і побудова нової концепції для створення дипломатичних представництв України за кордоном, поліпшення їх функціонально-планувальної організації та архітектурного образу. Це сприятиме забезпеченню стабільності міжнародного становища України, піднесенню її міжнародного авторитету, формуванню позитивного міжнародного іміджу держави, поширенню у світі образу України як надійного і передбачуваного партнера [10].

Дипломатичне представництво – це особливого роду державна установа, завданням якої є підтримка і розвиток офіційних стосунків із країною перебування, захист прав та інтересів своєї держави, її громадян і юридичних осіб. Функції дипломатичного представництва України передбачають:

- представництво України в державі перебування та підтримання з цією державою офіційних відносин;
- захист інтересів України, прав та інтересів її громадян та юридичних осіб у державі перебування;
- ведення переговорів з урядом держави перебування;
- з'ясування всіма законними засобами становища і подій у державі перебування та інформування про них відповідних органів України;
- поширення в державі перебування інформації про становище в Україні і події міжнародного життя;
- заохочення дружніх відносин між Україною і державою перебування та розвиток їхнього співробітництва в галузі економіки, культури і науки [4].

Україна створила ефективну мережу власних дипломатичних і консульських представництв. Станом на вересень 2012 року Україна має 87 посольств, 30 генеральних консульств та 6 консульств за кордоном [10]. Новозасновані дипломатичні представництва України за кордоном:

Рис. 1. Архітектура посольства України в Тбілісі, Грузія [11]

Посольство України у Тбілісі, столиці Грузії. 18 червня 2013 року було офіційно відкрито нове Посольство України в Грузії. П'ятиповерховий комплекс посольства України в Грузії складається з офісу і житлового приміщення. Його загальна площа – понад 5000 м². Спроектував будівлю центр комп'ютерного моделювання та проектування грузинської компанії “Прогрес” (директор – Джоні Гігінешвілі) (рис. 1). На першому поверсі розташована простора зала, в якій експонуються картини сучасних українських художників. Організація вернісажів українських діячів мистецтва в цій частині посольства стане традицією. З вестибюля відвідувачі посольства

потрапляють на невеликий балкон, з якого збігають сходи на зелену галявину – це чудове місце для організації прийомів просто неба на честь особливо значущих дат. Будівництвом дипломатичного представництва займалися місцева компанія “Тбілісі-6”, а також понад 30 українських і грузинських організацій. Коштувало будівництво 4,5 млн доларів США [11].

Посольство України у місті Баабда, Ліван. 8 грудня 2011 року за участі Прем’єр-міністра України відбулася урочиста церемонія відкриття нової будівлі Посольства [13] (рис. 2).

Рис. 2. Архітектурне вирішення фасадів посольства України в місті Баабда, Ліван [13]

Аналіз світового досвіду проектування та будівництва дипломатичних об’єктів показав, що серед усіх інших одними з кращих є:

Посольство Великої Британії в Берліні, Німеччина. Нова будівля Британського посольства збудована на тій же ділянці по вулиці Вільгельмштрассе, на якій вона стояла до Другої світової війни – поряд з готелем “Адлон”, неподалік від Бранденбурзьких воріт і площі Парізерплатц (рис. 3). Цей шестиповерховий будинок засновано в 1998–2000 роках за проектом лондонських архітекторів Майкла Вілфорда та Джеймса Стерлінга з партнерами, які з певною часткою іронії розпорядилися архітектурними приписами щодо вигляду нових споруд на площі Парізерплатц. Характерною рисою будівлі є величезний отвір у гладкому фасаді з прорізами, в який вмонтовані кольорові геометричні елементи і який дає змогу заглянути всередину будівлі. Важливою рисою Британського посольства є те, що воно відкрите для громадськості. Призначені для громадськості частини будівлі одночасно є вітринами для продуктів британського виробництва та місцем проведення заходів, таких, як виставки, кінопокази та лекції [12].

Рис. 3. Посольство Великої Британії в Берліні, Німеччина: вигляд головного фасаду довоєнного посольства Великої Британії в Берліні (а); головний фасад нового посольства Великої Британії в Берліні (б) [12]

6

2

Рис. 3. (Продовження). Посольство Великої Британії в Берліні, Німеччина.
головний фасад нового посольства Великої Британії в Берліні (6, 2) [12]

Посольство Королівства Нідерландів в Addis-Abebi, столиці Ефіопії. Побудоване за проектом архітекторів Діка ван Гамера (Dick van Gameren) і Бьярне Мастербрука (Bjarne Mastenbroek) при співпраці ефіопської фірми ABBA Architects, стало лауреатом премії “Ага Хана” в 2007 році (рис. 4). Ця мусульманська премія з архітектури присуджується кожні три роки протягом вже більше 30 років.

Рис. 4. Архітектурно-просторове рішення зовнішнього вигляду
посольства Королівства Нідерландів в Addis-Abebi, столиці Ефіопії [9]

Проект являє собою комплекс із п’яти будівель, зокрема канцелярію, житлові будинки для співробітників і невелику школу. Посольство розташувалося на території площею у п’ять гектарів, засадженої евкаліптами. Зовні будівлі мають нерівну, червону поверхню, яка нагадує червоний колір ґрунту в Ефіопії. Особливої уваги заслуговує дах споруд. Зверху на ньому можна впізнати або ландшафт Голландії, для якого характерно багато водних каналів, або висохлу нерівну землю Ефіопії. Контрольно-пропускний пункт пофарбований у національні кольори Нідерландів. Одним з основних принципів, яким керувалися архітектори, створюючи проект, була турбота про навколишнє середовище. При зведенні будівель широко використовувалися місцеві будматеріали і допомога місцевих будівельників [9].

Посольство Королівства Нідерландів у Варшаві, Польща. Запроектував цю будівлю досвідчений голландський архітектор Erick van Egeraat у 2000 році, а реалізована вона у 2004 році (рис. 5). Загальна площа посольства становить 3500 м². Посольство Королівства Нідерландів розташовано в зеленому житловому районі міста неподалік Lazienki park у Варшаві та об’єднує канцелярію і резиденцію посла. Дизайн будівлі має відображати голландські традиції, прозорість та відкритість. Посольство оточене бароковою архітектурою XVII століття, автором якої був голландський архітектор Тильман ван Гамерен.

Рис. 5. Архітектурна композиція будівлі посольства Королівства Нідерландів у Варшаві [5]

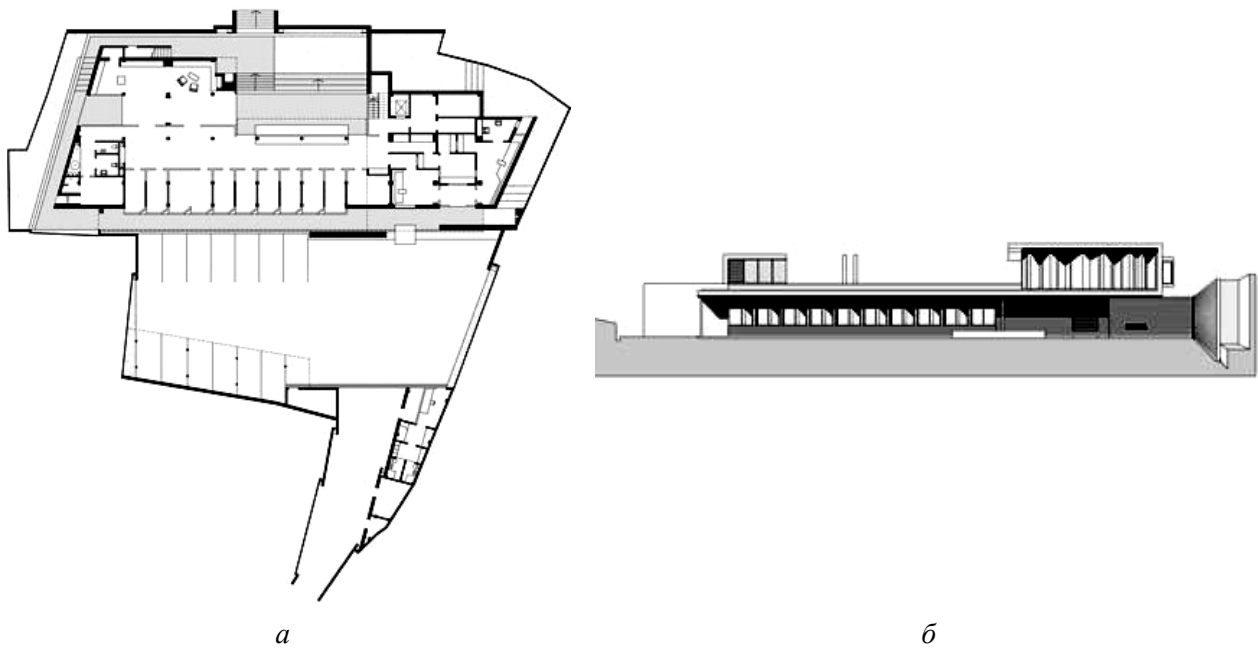
Зберігаючи більшість дерев, новий комплекс підвищує цінність зеленого ландшафту навколо. Ідея будівлі посольства задумана як образ вілли в парку. Кортярд між двома будівлями дозволяє милуватися навколишнім ландшафтом, який плавно перетікає у стилізовані під природні мотиви ворота та відбивається у скляних фасадах. Природні кам'яні лоджії з'єднують "відкритий" зовнішній простір із внутрішньою структурою будівлі. Ці елементи є просторовим посередником між вулицею і новою будівлею посольства. В результаті цього посольство Голландії є і частиною цієї території, й окремою його одиницею, яка демонструє узгодженість своїх компонентів та створює відкритий і гостинний комплекс.[5]

Посольство Норвегії в Катманду, Непал. Норвезька архітектурна фірма Kristin Jarmund Architects у 2008 році завершила нову будівлю для посольства Норвегії в Катманду, Непал. Площа становить 800 метрів квадратних. Нове посольство Норвегії побудоване в північній частині існуючої будівлі (рис. 6, 7). Воно розташоване на похилому рельєфі, що дає змогу розширити внутрішній простір. На головному фасаді посольства розміщені панорамні зигзагоподібні вікна, що відкривають вид на Гімалайські гори. Головний вхід розташований безпосередньо під кабінетом посла на другому поверсі, що певним чином акцентує увагу на значенні цієї посади. Південне патіо прямо пов'язане із вестибюлем всередині. Посольство побудоване з місцевих матеріалів і з допомогою місцевих робітників. Отже, архітектор мав намір інтегрувати будівлю в навколишнє природне середовище [6].

Рис. 6. Архітектура посольства Норвегії в Катманду [6]

*Рис. 7. Посольство Норвегії в Катманду, Непал:
план першого поверху (а); проекція головного фасаду проекту
посольства Норвегії в Катманду (б) [6]*

Проект посольства Швейцарії в Яунде, Камерун. Проект розроблений у 2012 році архітектурним бюро Paravant Architects.

Будівля виконуватиме основні державні та суспільні функції посольства. Вікна кабінету посла виходять на південь у бік головного входу і вони ж утворюють на фасаді форму у вигляді швейцарського хреста (рис. 8). Звідти відкривається вид на навколишні околиці і далекий пейзаж. Резиденція посла, приєднана до канцелярії за допомогою двоповерхового коридору, що уможливорює контрольований доступ до представницьких функцій на першому поверсі і власний прохід до резиденції на верхньому поверсі. Господарські приміщення розташовані на другому поверсі та утворюють окремий блок, що розташований на захід від вхідної зони та прилеглого двору. Приватний офісний комплекс посла на другому поверсі захищається від поля зору громадськості перфорованою системою “екран-стіна”. Територія посольства оточена кам’яною стіною на першому поверсі, яка складається з візерункових отворів, які служать і екраном конфіденційності для повсякденної діяльності, й є наскрізною вентиляцією. У стінових отворах також розташовані зелені насадження, які допомагають охолоджувати повітря, яке проходить крізь них, що забезпечує комфортний клімат для зустрічей і подій. Такий підхід до функції екрану і системи вентиляції огорожувальних стін є наслідуванням традиційної арабської архітектури [7].

Рис. 8. Проект посольства Швейцарії в Яунде, Камерун [7]

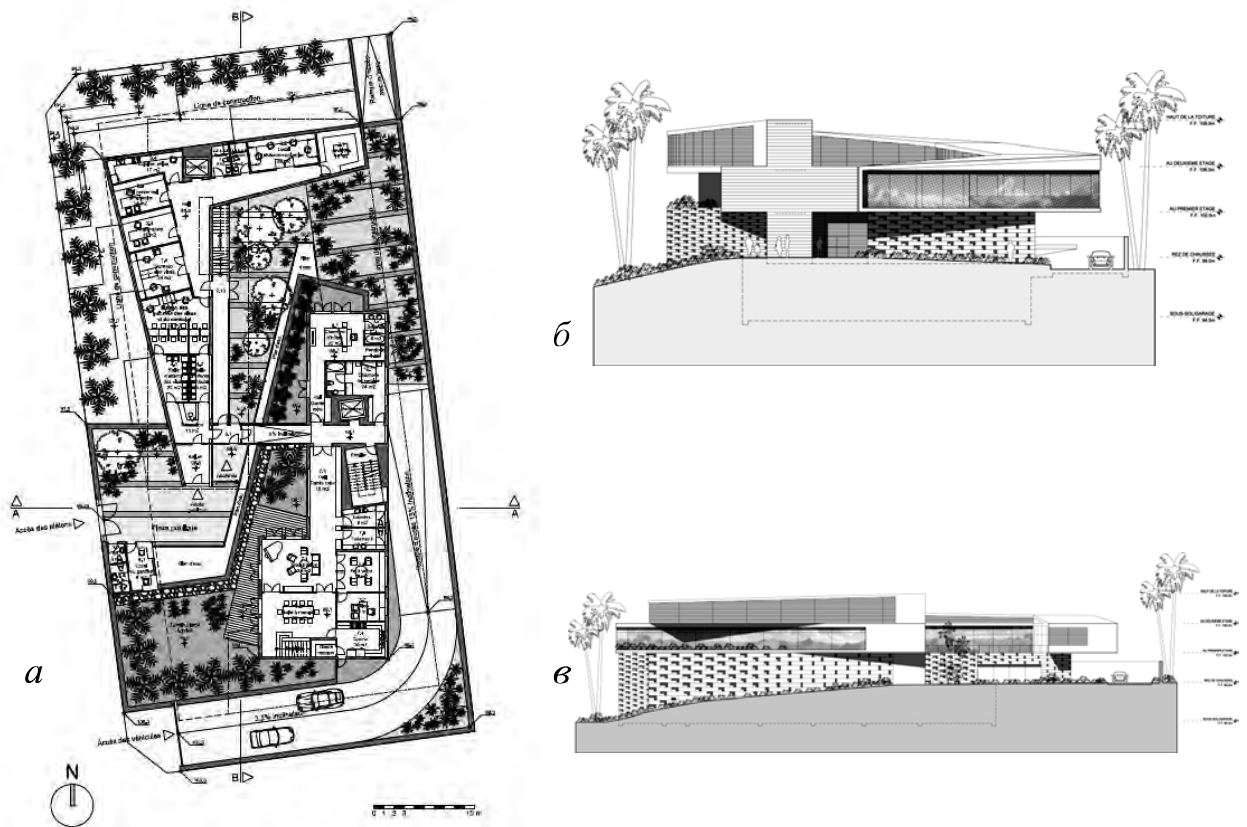

Рис. 9. Генплан посольства (а); проєкції фасадів посольства Швейцарії в Камеруні (б, в) [7]

Проект посольства Чехії у Вашингтоні, США. У 2009 році був оголошений конкурс на новий проєкт Посольства Республіки Чехії в Сполучених Штатах Америки. Архітектори: Yіanna Vouyioukou, Maria Volkman, Tomas Ciesla. Площа будівлі – 50 000 квадратних футів.

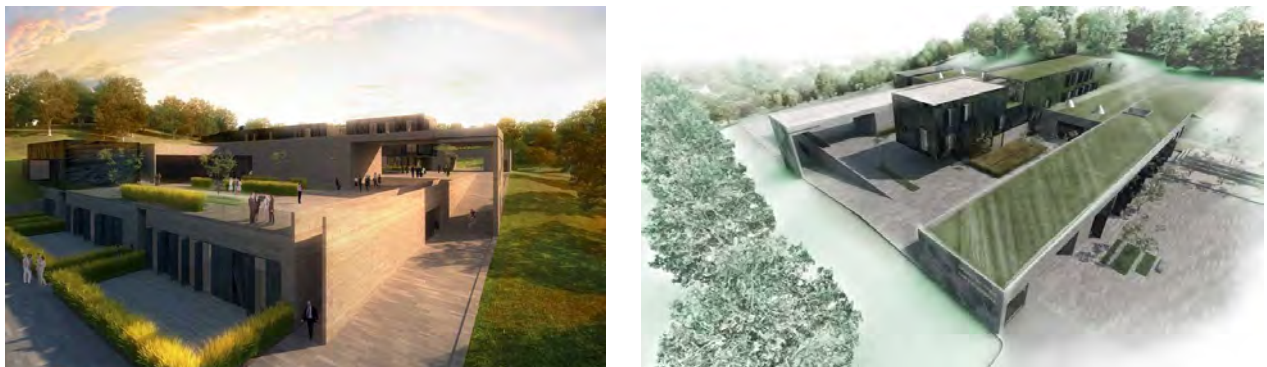

Рис. 10. Архітектурно-середовищне вирішення посольства Чехії у Вашингтоні, США [8]

Посольство має представляти культуру і дух Чехії за кордоном. Перша задача полягала в створенні проєкту, який би за масштабами і характером вписався у прилеглу забудову і навколишній ландшафт (рис. 10, 11). У той же час, було важливо отримати будівлю, яка виконуватиме функції посольства. Вирішено запроєктувати кілька малоповерхових споруд, розташованих на зелених терасах. Третина будівель закрита і опущена під землю у зв'язку з вимогами безпеки. Незважаючи на це, вдалося “підключити” зелені дахи і сади до парку і лісу, що оточує територію, і забезпечити широкий краєвид навколо будівлі посольства. Архітектори перетворили строгі вимоги безпеки будівлі у її перевагу – комплекс повинен мати високий рівень конфіденційності від довколишніх вулиць. Ідея полягала в тому, щоб забезпечити відчуття захисту і

комфорту в стінах посольства, яке водночас гармоніює з природою. Посольство має орієнтацію з півночі на південь і ділиться на чотири основні будівлі – консульство, офіс, представництва та резиденції. Всі чотири розташовані в задній частині території і мають легкий доступ одна до одної. В проекті ретельно розроблено енергетичні системи, а будівельні та оздоблювальні матеріали комплексу відповідають найсуворішим екологічним стандартам [8].

Рис. 11. Генплан посольства (а); план першого поверху посольства Чехії у Вашингтоні, США (б) [8]

Висновки

Для України роль і значення дипломатичних представництв на сучасному етапі є особливо актуальними у зв'язку з активізацією процесів європейської та євроатлантичної інтеграції, а також у контексті реалізації власних інтересів розбудови демократично-правової держави, зокрема й у зовнішньополітичній сфері. Тому огляд досвіду проектування і будівництва таких об'єктів дозволяє проаналізувати об'ємно-просторові і планувальні рішення, габарити, функціональні зони, визначити правила розміщення їх у структурі міста.

Системний підхід при проектуванні дипломатичних комплексів повинен допомогти вирішити такі завдання: функціональний розвиток представництва, обґрунтоване розміщення елементів, раціональне компонування і зонування, цілісність і зв'язність об'єктів та елементів. У підсумку повинна бути забезпечена висока якість архітектурно-планувальних рішень дипломатичних об'єктів.

1. Трошкіна О. А. Особливості семантики у формуванні образу представницької архітектури України 2006 року: автореф. дис. на здобуття канд. архітектури: 18.00.01 / О. А. Трошкіна; Нац. акад. образотв. мистец. і архіт.. – К., 2006. – 18 с. – укр. 2. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ “Про Програму розміщення дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав і представництв міжнародних організацій в Україні”. 3. Зленко А. М. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін / А. М. Зленко ;Худож.-оформлювач Б. П. Бублик, В. А. Мурликін. – Харків: Фоліо, 2003. – 559 с. 4. Функції дипломатичного представництва України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>. 5. Royal Netherlands Embassy Warsaw. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mimoa.eu>. 6. Norwegian Embassy in Kathmandu. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dezeen.com>. 7. Посольство Швейцарії в Камеруне от Matteo Cainer Architects. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.arhinovosti.ru>. 8. Embassy of The Czech Republic Washington DC [Електронний ресурс]: <http://www.e-architect.co.uk>. 9. Посольство королівства Нідерланды от Бьярне Мастербрука (Bjarne Mastenbroek). Аддис-Абеба, Ефіопія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.arhinovosti.ru>. 10. Суть та історичні етапи становлення дипломатичного протоколу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://info-library.com>. 11. Посольство України переїхало в нове здание [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://2000.net.ua>. 13. Посольство України в Лівані [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>.

GENERALIZATION OF EXPERIENCE DESIGNING AND CONSTRUCTION OF FACILITIES FOR DIPLOMATIC ACTIVITY IN UKRAINE AND ABROAD

© Proskuryakov V., Tymovchak I., 2015

The author studies comprehensively the world experience of designing facilities for diplomatic activity. It helps to set the trends shaping architecture and direction of their activity. It confirms the importance of establishing such offices to develop diplomacy and creating a positive image of Ukraine in the world.

Analyzes the architecture of Ukrainian and foreign diplomatic representative offices:

- Embassy of Ukraine in Tbilisi, Georgia;
- Embassy of Ukraine in Baabda, Lebanon;
- The British Embassy in Berlin, Germany;
- Royal Netherlands Embassy in Addis Ababa, Ethiopia;
- Norwegian Embassy in Kathmandu, Nepal;
- Royal Netherlands Embassy in Warsaw, Poland;
- Project Swiss Embassy in Yaounde, Cameroon;
- Project Embassy of the Czech Republic in Washington, USA.

One of the defining trends of world civilization at present is globalization, the concept of which is based on integrative economic, cultural, environmental, demographic integrity and interdependence of human society. Solving the global challenges today is impossible without close cooperation at all levels, first of all – at the interstate one.

A diplomatic mission is a group of people from one state or an international inter-governmental organisation (such as the United Nations) present in another state to represent the sending state/organisation officially in the receiving state. In practice, a diplomatic mission usually denotes the resident mission, namely the office of a country's diplomatic representatives in the capital city of another country.

A permanent diplomatic mission is typically known as an embassy, and the head of the mission is known as an ambassador. The term "embassy" is commonly used also of the building or section of a building in which the work of the diplomatic mission is carried out, but, strictly speaking, it is the diplomatic delegation itself that is the embassy, while the office space is called the chancery, a term that may be reserved to the main office space to the exclusion of buildings or other areas devoted to consular or cultural affairs.

A consulate is similar to (but not the same as) a diplomatic office, but with focus on dealing with individual persons and businesses, as defined by the Vienna Convention on Consular Relations. A consulate or consulate general is generally a representative of the embassy in locales outside of the capital city. Similar services may also be provided at the embassy (to serve the region of the capital) in what is normally called a consular section.

The functions of a diplomatic mission consist, inter alia, in representing the sending State in the receiving State; protecting in the receiving State the interests of the sending State and of its nationals, within the limits permitted by international law; negotiating with the Government of the receiving State; ascertaining by all lawful means conditions and developments in the receiving State, and reporting thereon to the Government of the sending State; promoting friendly relations between the sending State and the receiving State, and developing their economic, cultural and scientific relations. The rights and immunities (such as diplomatic immunity) of diplomatic missions are codified in the Vienna Convention on Diplomatic Relations.

For Ukraine, the role and importance of diplomatic missions at the present stage is particularly relevant due to the intensification of the European and Euro-Atlantic integration, in the context of self-interest of building of democratic state, including foreign policy.

Key words: design, diplomatic representation, consulate, embassy, the principles of typology, architectural image.